

JOHN WILHELM BÄCKSTRÖM

Det skall därmed även visas att Bäckström på sin lott fått en del, om än ringa, av de rika anlag för litterär verksamhet, som tillfallit den äldre brodern, och som från denne i ymnigare flöden gick i arv till sonen. Men det skall även väcka förvåning, att det stycke, Bäckström författat och som hittills seglat under annan flagg, är en av de populäraste visor, som under det senaste halvsekle förekommitt i svenska bygder.

Författaren till den allbekanta och i varje stuga sjungna och tusen gånger omsjungna visan »Klockarfar, han skall ju allting bestyra», som förekommer i »En majdag i Varend», och som aldrig saknas i en riktig »visbok»,¹ är nämligen icke C W Böttiger, utan boktryckerikonstförvanten John Wilhelm Bäckström.

Vi göra oss härmed ett nöje att avtrycka det populära stycket, endast förutskickande den anmärkningen, att i avseende på läsarterna av »Klockarfars visa» finnes nära på lika många sådana som det finns visboksupplagor. Vi vilja därför här återgiva visan precis i sin ursprungliga gestalt eller så, som den förekommer i första upplagan av »En majdag i Varend, svenskt tillfällighetsstycke i en akt, med sång och dans», Hörbergsska boktryckeriet, 1843. Den lyder sålunda:

¹ I äldre editioner av »Visboken» och även nyare, där någon äldre upplaga tjänat som manuskript, står J W Bäckström som författare, men i de allra flesta upplagor är det »rättat» till C W Böttiger. Uppgiften om det olika författarskapet kunde inte ha undgått Böttigers uppmärksamhet, men någon anmärkning däremot eller protest från dennes sida hördes, såvitt känt är, aldrig av.

JOHN WILHELM BÄCKSTRÖM

Klockarfar, han skall ju allting bestyra!
Lära barnen, att två och två det är fyra.
Utan honom man kan ej lära att stava,
Utan honom man kan ej folket begrava.

Föds ett barn, så frågas, vad skall det heta?
»Gå till klockarn! han måste allting ju veta.»
Om ett par sig i äkta ståndet begiver,
Är det klockarn, som bröllopsverserna skriver.

Får med sjukdom för sina synder man sota.
»Gå till klockarn! han skall dig nog kunna bota.»
Om processer och annat otyg man äger:
»Gå till klockarn och hör dig för vad han säger!»

Han skall veta råd för alla slags sorger,
Ympa barn skall han kunna, samt spela orgel.
Det är han, som skall hålla handbok åt prästen,
Och vid gravöl är det han, som får resten.

Varje söndag skall predikstolen han damma:
Klockare och *klokare* är detsamma.
Han i läsa skall känna nyaste moden,
Lugga barn skall han på Lancaster-metoden.

Han åt prosten skall väga tiondesmöret,
Aka bakpå chaisen till läsförhöret.
Prost och kaplan han söka skall att förlika,
Och vid mässfall det händer, han får predika.

Ingenting, nej intet får han försumma;
 Dör en gubbe, så tröstar klockarn hans gumma.
 Han skall föra an både dansen och leken,
 Och vid bordet så är det han som skär steken.

Han skall vara med från början till slutet;
 Skall det skjutas, så släpper klockarn till krutet.
 Han skall vara en hjälp för gamla och unga,
 Framför allt skall han vara gröm till att sjunga.

Överallt så är klockarn framme och råder,
 Får man tandvärk, skall han på tummen slå åder;
 Men i dag så är hans helaste ärend,
 Att lyckönska Er, silverstjärnor i Värend!

Hur denna visa kom till vilja vi nu omtala, precis
 så som vi, och många till oss, hava hört berättelsen från
 Bäckströms egen mun.

Under ungdomsåren tillbragte Bäckström ofta sina
 lediga stunder på egendomen Islinge å Lidingön, som
 då ägdes av Bäckströms morfader, f d klädesfabrikören
 Per Immerman.

Vid ett tillfälle då Bäckström var närvarande, hade
 en klockare av gamla stammen i något ämbetsärende
 uppträtt därstädes – klockarebostället å Lidingön lig-
 ger för övrigt ej långt ifrån Islinge – och denne kloc-
 kare hade så helt och hållet betagit Bäckström, vilken
 alltid hade ett öppet sinne för det komiska, att han
 beslöt skriva en visa om honom. Då C W Böttiger en

tid därefter av någon anledning kom in i sätteriet på
 det tryckeri där Bäckström då arbetade, hade nämnda
 visa legat på kasten vid Bäckströms arbetsplats. Bötti-
 ger läser visan, blir förtjust och frågar vem som är för-
 fattaren. Uppläst därom tillsporde han denne om han
 kunde få köpa visan, får till svar att den ingenting kos-
 tar, men betalar det oaktat Bäckström en »tvåa ban-
 ko» och blir ägare av densamma.

Ungefär samtidigt skrev Böttiger, med anledning av
 Carl XIV Johans tjugufemårsjubileum, »En majdag i
 Värend», vari han inflätade »Klockarfars visa» som
 kuplett, sedan han först tillagt sista versen, lämpat ef-
 ter förhållandena i pjäsen, och troligen kunde Bäck-
 ström, om han velat, hava tagit åt sig något av de skal-
 lande applåder, som genljödo i den kungliga teatersa-
 longen, då detta stycke därstädes med stort bifall mot-
 togs och uppfördes för fulla hus några och tretti-
 gånger.¹

Pjäsen gavs för första gången torsdagen den 11 maj
 1843, årsdagen av konungens kröning, och till dess
 ovanliga framgång bidrog väl, förutom den entusiasme-

¹ I den levnadsteckning över C W Böttiger, som förekommer i
 hans »Valda dikter», utgivna 1881, talas med avseende på »En
 majdag i Värend» om dess »ännu i dag välbekanta 'Värendsvisa'
 och 'Klockarfars visa'». I kalendern »Svea» för 1880 nämner bio-
 grafen Axel Krook i en dödsruna över Böttiger att till »En maj-
 dag i Värend» hör – – – även den allkända klockarevisan, på me-
 lodien 'Min far han var en vestgöte, han, han!'» Och om det
 nämnda teaterstyckets popularitet säges i »Verldslitteraturens
 Historia» utgiven av Arvid Ahnfelt, 2a delen sidan 664, att det
 »höll sig uppe på scenen, även sedan den omedelbara anledning-
 en därtill var försvunnen».

i hans ungdom hade en kvinnlig släkting, en mamsell Carin Immerman, brorsdotter till fabrikör Immerman, och således kusin till Bäckströms moder, och denna släkting, som han ofta träffade på Islinge, skrivit känslosamma verser. Hon skulle hava varit många år äldre än Bäckström, och till honom vände sig den gamla mamsellen för att få sina opus bedömda. Mycket artigt mottog han de poetiska utgjutelserna, men när han återlämnade dem, åtföljdes de alltid av löjliga parodier, varöver författarinnan blivit mycket brydd och förargad. Dessa ögonblickets barn äro emellertid totalt försvunna.

Kanske kan man därför säga, att då Bäckströms »Klockarfars visa» är tryckt, så äro även hans »Samlade arbeten» utgivna.

Många gånger har Bäckström varit föremål för vänlig uppmärksamhet från såväl principals som kamraters sida. När han 1873 fyllde 60 år hade dessa senare anordnat en enkel festlighet å källaren »Bacchi Vapen» vid Stortorget, i vilken festlighet även principalen deltog. Vid detta tillfälle upplästes och utdelades de verser, som nu på begäran återfinnas i slutet av detta häfte. 1874 fick han mottaga Patriotiska Sällskapets medalj i guld för 25-årig verksamhet och på samma gång erhöll han av sin chef en silversnusbosa med inskription, häntydande på den aktning och vänskap han tillvunnit sig under sin långa och gagnande tjänstetid.

Bäckström var i besittning av en utomordentligt god hälsa. Omhuldad och älskad av en beundrande kam-

ratkrets stod han troget på sin post och vek ej därifrån förr än krafterna sveko honom.

Mot slutet av år 1887 tog Bäckström avsked av den officin, som under så många år räknat honom för sin vackraste prydnad, och den 8 mars året därpå, då han fyllde 75 år, var han inbjuden till en fest å Skomakarekällaren, där kamraterna bjödo honom farväl och där tal, såväl i bunden som obunden form, tolkade de känslor, som besjälade alla, när de nödgades säga sitt sista tack som kamrater till den avhållne vännen. Ur de vid tillfället av Herr Wilhelm Reslow författade och upplästa verserna må här följande strof anföras, vilken även citerades i Aftonbladets beskrivning över festen:

Re'n i sexti år vid kasten
Har du stått. För tidigt rasten
Kommer ej. Nu glatt
Uti stillhet kasta ankar,
Sedan millioner tankar
Du i *form* har satt.

Även vid detta tillfälle fick Bäckström mottaga gåvor. Sålunda erhöll han av sin principal en större silverpokal och av kamraterna ett cigarrfodral av silver.

Bäckström slog sig i ro under jämförelsevis goda ekonomiska omständigheter. För ett litet arv, som förvaltades av brodern och varav Bäckström dittills uppburit räntorna, köpte han sig i Ränte- och Kapitalförsäkringsanstalten en livränta, som uppgick till nära 900 kr. På detta belopp jämte en 60 kronors pension från »Guttenbergiska Stiftelsen», vari han ingick som delägare

LKJS acc. nr 1877(35)

Klockarfars vise